

SEPPÖ ILMARI KALLIO
KANGASALAN ASEMAN HISTORIAA

HALIMAAN ASEMAKYLÄ

KANGASALAN ASEMASEUDUN OMAKOTIYHDISTYS RY.

Alkuperäisteos:
HALIMAAN ASEMAKYLÄ Kangasalan Aseman historiaa
© Seppo Ilmari Kallio 1995
Kustantaja: Kangasalan Asemaseudun Omakotiyhdistys ry.
Paino: Kirjapaino Hermes Oy, Tampere 1995
ISBN 952-90-6153-6

Asemalainen Seela Sella

Seela oli lapsuuteni ja nuoruuteni ystävä. Ensirakkauteni. ENSIRAKKAUTENI suurilla kirjaimilla. Silloin Seela oli sukunimeltään Virtanen, ja hänen äitinsä oli naimisissa Koskisen Taunon kanssa. Koskisen Taunon talo oli se, jonka Matti ja Raija Koskela nyt omistavat.

Sitten Seela kirjoitti ylioppilaaksi ja kävi teatterikoulun. Hänestä tuli näyttelijä ja nykyisin hän on töissä Kansallisteatterissa, siellä Suomen ykkösnäyttämöllä.

Seela meni naimisiin ja hävisi minun elämästäni, kunnes hän pari vuotta sitten otti yhteyttä. Tapasimme ja kirjoittelimme - muistelimme lapsuuttamme ja nuoruuttamme. Sitten pyysin häntä kirjoittamaan tätä kirjaa varten.

Näin Seela kirjoitti:

"Kesän 1947 vietimme jo Kangasalla, olin silloin kymmenvuotias. Seuraavana vuonna muutimme sinne lopullisesti.

Koskisen Taunon mökki oli silloin viimeinen siellä järven takana. Meiltä eteenpäin oli vain metsää ja se kallio meidän vieressä (Tenhusen paikka).

Siellä metsikössä oli mm. kesäjuhlia meillä lapsilla, muistan Kallion lasten ja Hiedan Sepon kanssa vietetyt jonkinlaiset naamiaiset. Minulla oli punainen kreppipaperipuku - esitin kai jonkinlaista hienompaa oliota - ja sen puvun yläosa repesi yhtäkkiä. Se oli kaamea tunne - jos pojat olisivat huomanneet, se olisi ollut katastrofiakin suurempi häpeä. Jotenkin pääsin kotiin salaa vaihtamaan vaatetta, mutta vieläkin muistan sen pelon ja häpeän.

Saha oli silloin vielä toiminnassa, ja tukkilautat täyttivät järven. Joskus ylitimme järven juoksemalla tukilta tukille.

Joskus putosimme tukkien väliin, sukelsimme vedestä ylös lyöden päämme tukkeihin, mutta koskaan emme osanneet pelätä mitään.

Uppotukkeja oli järvi täynnä ja sukeltaminen vaarallista, mutta joka pentu tiesi suurin piirtein, missä tukit olivat.

Joskus tapahtui pieniä vahinkoja, mutta onneksi ei pahoja.

Naapureita Halimajärven rannoilla

Neuvosen Irma asui seuraavassa talossa sahalle päin, hän oli nuorempi minua ja kamalan kaunis. Solansuun Irja asui Neuvosista seuraavassa huvilassa, hän oli kesäasukas ja oli hyvin jännittävä ystävä. Hän kertoi miehen ja naisen välisistä asioista. Minusta hän oli jotenkin kokenut ihmeellinen, koska hän TIESI.

Seela Sella nuorena Seela Virtasena Kallion lentopallokentällä. - Valokuvaaja Seppo Kallio.

Solansuista seuraavassa huvilassa asuivat Orassalot ja sitä seuraavassa Kaltiot. Hekin molemmat kesäasukkaita. Kaltiot olivat Tampereen Seurahuoneen omistajia. He olivat meidän mielestä vähän hienompaa väkeä, ravintolatyössä oli samalla jotakin "epämääräistä".

Sitten olivat sahan alueen työväenasunnot ja vahtikoirat, suuret susikoirat, jotka olivat juoksunarussa ja joiden ohi aina urheiltiin, koska oikaiseminen sahan alueen läpi oli kiellettyä, mutta siitähän vain mentiin. Joskus koirat olivat isossa tarhassa - ja kovaa meteliä ne aina pitivät.

Vastapäätä meitä, Kallion huvilalle vievän tien varressa oli Salmijärven Simon ränsistynyt laituri ja siitä sahalle päin Liinamaan laituri, jonne saimme jättää veneen oikaistessamme junalle ja kaupalle. Liinamaan laiturille uinti ja sieltä takaisin oli ensimmäisen suuren uintimatkan huippu.

Seuraava laituri aseman puolella järveä oli Eerolaisen poikien, Heikin ja Antin. He olivat vähän vanhempia, etäämpänä meistä, lapsista.

Eerolaisista seuraavana oli Niemisen laituri. Sen muistan aina siitä, kun jo isompana olin kerran lähdössä illalla kuuden junalla kaupunkiin - teatteriin tai teinihippuihin. Tuli niin kiire, etten enää ehtinyt kiertää tien kautta, vaan oikaisin jään yli. Niemisen laiturin kohdalla putosin jäihin. Paksu takki imi vettä, samoin jalassa olevat päällyskengät. Kaikki vetivät pohjaan, mutta pääsin ylös. Juoksisiko takaisin jäätä myöten, vai kiertäisikö pitkän matkan jääkylmissä vaatteissa. Juoksin jäätä myöten - ja onneksi pääsin suoraan saunaan - oli lauantai-ilta ja sauna lämmin. Kaikki päättyi hyvin.

Palttalan Tertun muistan järven toiselta puolelta (Pönnin toinen talo hänen vanhansa ja Wasaman välissä). Ja Metsäkulmalta Hiitelän pojat ja Tuulikin. Ja Hakasen jääkiekkoilijapojat. Jälkimmäisten vanhemmat Kaija ja Simo Hakanen olivat perusasemalaisia. He pitivät kauppaa nykyisen Asemanportin paikalla.

Huggin Hilkka oli samanikäinen kuin minä. Hän sairastui nivelreumaan nuorena - ja hänen traaginen kohtalonsa sairauden kanssa vaivasi minua. Äitini Hilpi Koskinen kuului kunnanvaltuustoon ja oli sosiaalilautakunnan jäsen. Sitä kautta tutustuin asemalaisten ongelmiin. Ihmiset kävivät meillä kotona kertomassa huoliaan. Se oli hyvin opettavaista aikaa.

Sitten kun siirtolaiset tulivat, Tenhuset muuttivat meidän viereen rakentamaansa taloon. Pidimme usein Kangasalan sosialidemokraattisen yhdistyksen kirjallisuuskerhoa heillä. Se ei ollut mitään ompeluseuraa, siellä todella luettiin hyviä kirjoja, alustettiin ja keskusteltiin.

Salon Elsa - myöhemmin Tenhusen Elsa - oli paras ja läheisin salaisuuksieni vartija. Silloin kun hän asui meidän yläkerrassa, hän oli vielä naimisissa Hermannin kanssa. Menin aina yläkertaan kertomaan rakkaushuoleni hänelle. Elsalla oli tuoretta pullaa ja hän oli aina paikalla, kun tarvittiin. Elsa tiesi kaikki kylän asiat, hän leipoi ja pesi pyykkiä kyläläisille. Ja järjesti pitoja. Elsa tuns kaikki ja kaikki tunsivat Elsan. Elsa on osa sitä aikaa, joka ei palaa. Ei ole enää pyykkäreitä eikä leipojia. Pyykkipäivä oli tapaus jokaisessa perheessä. Ei silloin ollut pesukoneita, pyykki pestiin saunanpadassa lipeällä ja huuhdeltiin järvessä talvellakin.

Talvi oli muutenkin hyvin erilainen kuin kesä. Aamulla piti nousta kuudelta, kun juna lähti seitsemältä. Takaisin tultiin työläisjunalla, jossa jokaisella oli oma paikkansa. Kaikki tunsivat toisensa.

Usein lähdin takaisin kaupunkiin teatteriin kuuden junalla, joten ehdin olla kotona vain puolisen tuntia, vaihdoin vaatteet, tein läksyt, loput junassa. Teatterista ehdin takaisin vasta yöjunalla, pimeässä yksin ajatuksissani otin mummun suojakseni, silloin en pelännyt. Yöllä ei voinut oikaista sahan kautta, oli liian pimeätä ja vaarallista kulkea sahan siltaa pitkin, joten

maantiematka oli ainoa mahdollisuus, ellei venettä ollut käytettävissä. Talvella voi oikaista jäätä pitkin.

Siirtolaisten tultua tuli myös Kiiskilän kauppa puoleen väliin meille tultaessa. Kiiskilän Saara, Katri ja Sakari olivat kavereitani, mutta Saara ja Katri kävivät Kangasalan yhteiskoulua, joten he eivät kulkeneet junalla.

Elin vain kesäisin

Muuten oikeastaan koko Kangasalan aikani elin vain kesäisin. Se oli kuin toinen maailma. Kesällä elettiin, unelmoitiin ja rakastuttiin. Kesällä oli kaikki. Ja se johtui siitä, että Kallion lapset Seppo, Päivi ja Kirsti tulivat. Heidän huvilansa oli minulle kuin satulinna, sellaista taloa ei ollut kenelläkään muulla, ei edes kirjoissa. Iso tupa oli kuin sadun sali, käärme pullossa takan reunalla oli ihmeellistä. Kaikki oli niin toisenlaista kuin muilla. Ja Kallion lapset: avoimia, innostavia, mielikuvitusrikkaita - hekin olivat erilaisia.

Kesä alkoi oikeastaan 10.6. - Seponpäivänä. Silloin oli aina kesän ensimmäiset hipat - Hiedan Seppo tietenkin mukana

ja Kiiskilän tytöt ja Leston tytöt Terttu ja Irma. Keksimme kaikkia ihmeellisiä leikkejä ja kilpailuja. Tanssittiinkin, kun Kallion Sepolla oli oikea grammari.

Menin aina Kallioille kuin ihmeelliseen unimaailmaan. He ruokkivat luovuutta. Ne olivat ihmeellisiä kesiä. Tyttöillä ja pojilla oli omat kerhonsa. Kummatkin toimittivat lehteä.

Pyörillä käytiin sitten isompina Kirkkoharjulla tanssimassa. Muistan erään juhannuksen, kun tulimme Kallion Sepon kanssa Kirkkoharjulta ja totesimme, ettei kumpikaan ollut vielä suudellut koskaan. Olin kai silloin viidentoista ja Seppo kuudentoista. Jätimme pyörät tiensivuun ja menimme metsikköön ja aloimme suudella. Se oli jännää, mutta ei kai ihan sitä, mistä olimme unelmoineet. Pidimme kyllä toisistamme, mutta kai ensimmäinen suudelma on kaikille kokemus, ei nautinto. Sitä jännitti niin hirveästi - mutta sen muistaa.

Kesä oli niin täynnä tapahtumia. Kerran Kallion Seppo pisti käteni väkisin johonkin koloon tien varressa heille mentäessä. Siellä oli sammakko, se oli jotenkin kammottavaa. Sammakoita oli iltaisin aina paljon, ja piti aina pelätä, ettei astu niitten päälle. Pyörällä ajaessani kuulen vieläkin korvissani parahduksen, joka tulee halkeavasta sammakosta - kamalaa!

Tytöt ja Tanskasen Pekka Kallion huvilalla kesällä 1953. Vas. Irma Lesto, hänen takanaan Terttu Lesto, Katri Kiiskilä, Päivi Kallio ja Saara Kiiskilä. Edessä Kirsti Kallio. Valokuvaaja Seela Virtanen.

Seelan kesäisiä poikakavereita Kallion huvilalla kesällä 1953. Takana vas. Simo Salmijärvi ja Pekka Tanskanen, edessä vas. Seppo Kallio, Kalevi Tuominen-Halme ja Seppo Hieta. Hiedan Seposta tuli lakimies. Hän oli Yrjö Janssonin säätiön isännöitsijä ja Suomen lentopalloliiton puheenjohtaja. Hän oli myös puheenjohtajana Sikariportaassa, isojen herrojen lentopalloporukassa, jossa pelasi mm. presidentti Mauno Koivisto. Seppo kuoli vuonna 1989. Valokuvaaja Seela Virtanen.

Yhtenä kesänä leikimme merirosvoa, ja minä istuin sidottuna veneen perässä ja pojat ottivat tapin pois. Tarkoituksena oli leikisti pelottaa ja taltuttaa vanki, mutta Koskisen Tauno seurasi rannalta ja huomasi, että leikki alkoi olla vähän liian vaarallista. Hän huusi pojille - molemmille Sepoille. Sitten minut piti pelastaa toisella veneellä. Oli ollut ihanaa olla vangittu ja pelastettu. Voi sitä erotiikan tuntua. Sitä oli muissakin leikeissämme: "Vettä kengässä" tai "Mitä tiedät kertoa ystävästäni?".

Jos minulta kysytään, mitä on jäänyt mieleen Kangasalan ajoilta, sanon: junat ja kesät Kallion lasten kanssa.

Ei pidä unohtaa "kulttuurikahvila" Pilkettä, Aseman kaljakapakkaa. Se oli kotoinen paikka, jossa kaljaporukka kävi juomassa ja juttusilla. Se oli osa elämää, naiset äityntyivät siitä. Miehillä se oli pakopaikka, meille lapsille jännä.

Kokonaista viisi jyvää

"Ammatillisesti" muistan kirjanneeni 12.7.1947: Lausuntaa Kangasalan VPK:n aseman osaston lavalla. Siitä alkaen aina kesäjuhlilla tai joulujuhlissa esitin lausuntaa, useampia kertoja nähtävästi Lauri Pohjanpään Viisi jyvää, koska myöhemmin sain Kallion Sepolta kirjeen, jossa ei ollut muuta kuin VIISI JYVÄÄ! Paras rakkauden tunnustus - ja kaveruuden.

Kesäisiin kohokohtiin kuului vielä iltapäivisin kello yhden postijunan tulo. Kaikki kesäasukkaat olivat paikalla, kaikki jännät ihmiset. Posti oli asemarakennuksessa ja siellä luukun kautta luettiin postinsaajien nimet. Ja jokainen kurkotti omansa. Siinä oli yhteishenkeä, pikkupaikkakunnan yhteenkuuluvuutta. Ei sellaista aikaa enää tule.

Jos 50-luvulla olisi tiedetty ja puhuttu saasteongelmista, pieni Halimajärvi, Halimotti olisi puhtaampi kuin nyt. Silloin sitä rasittivat suunnattomasti kaikki kotitaloudet järven ympärillä, sekä saha, mutta täytyy muistaa, että kaikilla oli kiire unohtaa sota-ajan puute, heillä oli halu vaurastua. Ei silloin ehditty ajatella ympäristöä - eihän sitä tehty sodassakaan.

Talot rakennettiin itse, mukavuuksia ei ollut. Sen ajan asemalaisnuori haaveili sisäavesta ja lämpimästä vedestä. Jääkaappeja ei ollut - maahan kaivettuja kylmäkellareita vain - eikä pesukoneita. Itse kasvatettiin perunat, juurekset ja marjat, siinä mielessä palataan nykyään samaan aikaan.

Oli talvellakin kivaa

Joskus talvella hiihtoloman aikaan tulivat Kallion lapset maalle, se pelasti loman, tapahtui jotakin. Silloin oli pakko hiihtää hiihtolomalla ja merkitä aina päivittäin hiihtämänsä matka korttiin. Joskus Tauno teki luistinradan, se oli kivaa.

Talvisin Saaran ja Katin lisäksi alkuvuosien kavereita oli Marja-Riitta Lappalainen sahan alueelta, mutta hän muutti melko varhaisessa vaiheessa pois. Sitten olivat Helinin Terttu ja Ritva. He olivat joskus mukana Aseman Sos.dem. yhdistyksen kirjallisuuspiireissä ja muissa vastaavissa. Kumpulaiset kuuluivat myös yhdistykseen ja olivat aktiivisesti mukana koko ajan. Yleensäkin Aseman äänestäjäkunta oli vasemmistolaista, koska esim. juuri äitini Hilpi kuului valtuustoon.

Kiekaran Jormasta muistan, että hän olisi ilmakiväärillä ampunut meidän kissan Ciceron. Hän asui etelän puoleisen semaforin kohdalla, nykyisen Lapintien päässä Metsävirralla.

Talvisin, kun emme koulun jälkeen malttaneet odottaa työläisjuna, menimme vähän sitä aikaisempaan pikajunaan, koska se mahdollisesti pysähtyisi "semarilla", koska silloin oli vain yksi raidepari ja Kangasalla tuli yleensä tavarajuna vastaan, ja pikajunan oli pysähdyttävä semaforilla tai asemalla. Joskus tätä kohtaamista ei tapahtunutkaan, ja silloin piti hypätä vauhdissa pois. Ennen asemaa oli pieni mutka, jossa juna hiljensi vauhtia. Sinne vain pöllähdin lumihankeen.

Muunkinlaisia vaaratilanteita oli aina asemalla. Kun pitkät tavarajunat seisoivat siinä, oikaisimme vaunujen ali tai niiden välistä yli.

Lapsesta oli mukava katsella, kun asemalaiturilla pikajunan kiitäessä ohi, asemapäällikkö antoi kuljettajalle semmoisen kiemuran, jossa oli jokin tiedotuslippu. Ja kuljettaja tempaisi sen kiemuran vauhdissa käsivarrelleen, otti lapun ja heitti rottinkiympyrän takaisin. Oli jännä seurata, saiko kuljettaja sen vai ei. Jos hän ei joskus saanut sitä, tuntui kamalan pelottavalta ajatella, että kuljettaja ei tiedä, tuleeko toinen juna vastaan. Tai mitähän muuta hurjan tärkeätä siinä lapussa mahtoikaan olla. Yleensä he kyllä saivat sen huh!"

